

MIHAIL KOGĂLNICEANU — OMUL RENAȘTERII ROMĂNEȘTI SAU ETERNA DATORIE FAȚĂ DE ÎNAINȚAȘI

—Omagiu la centenar—

de IOAN DĂNILĂ

Spiritualitatea națională deține dimensiunea și calitatea etniei pe care o reprezintă : întemeiată pe creația populară, nutrită de aceasta și etalind-o cu orgoliu meritat, cultura românească are a se măsura nu atât cu ale altor nații cât mai ales cu ea însăși. Provoacă un astfel de reflex, ne creăm starea analitică și, prin aceasta, una prospectivă („Tradiția — ne învâța L. Blaga — are într-adevăr un rost numai dacă devine un factor creator, altfel e o cîrjă pentru atitea și atitea slăbiciuni ale unui neam“).

Ceea ce a urmat Revoluției din 1989 s-a tradus — pentru unii dintre noi, în imediata apropiere de acest eveniment — prin senzația de vid interior, populat la repezeală cu tot ce ne-a ieșit în cale. Ne-am croit planuri (în fapt, niște improvizații), le-am împărțit în dreapta și în stînga, dar prea puțin ne-am întors privirea către cei ce au fost și, pentru că au fost, au creat și gîndit pentru această țară. Iar clipele post-revoluționare erau decisive. Cu dreptate spuneau M. Eliade încă în 1934 „Viața și cultura unei țări nu se măsoară nici cu azi, nici cu mâine ; se măsoară cu decadele, cu veacurile. Ceea ce contează pentru un popor est acel înspăimîntător poimăine, acea a doua zi după ceva care se întîmplă. Mai grav decît revoluția este ceasul cînd revoluția s-a consumat și istoria începe să creeze forme noi. Mai important decît o victorie este prima zi de lăciditate de după victorie.“

Avem în spiritualitatea românească virfuri de expresie a căror viaziune politică, socială, economică și desigur culturală se poate converti în sugestii măcar, dacă nu în modele perene, căci față de marii istorici și gînditori români avem datoria morală similară celei arătate pentru părinții și dascălii noștri. Un astfel de model îl constituie savantul și patriotul Mihail Kogălniceanu, „cel mai mare conducător cultural și politic pe care l-au avut românii în epoca modernă“, cum îl găsea N. Iorga. Poate de aceea, în ceasuri de aducere-aminte, am considerat că se cuvine o rememorare a coordonatelor personalității complexe date de acest corifeu al renașterii românilor, dar, în aceeași măsură, am gîndit că omagiul nostru, al românilor situați la capătul drumului de un veac, se cere arătat în acte concrete, materiale.

În consecință, la 20 iunie 1991, adică în chiar ziua împlinirii unui secol de la trecerea în eternitate a lui Mihail Kogălniceanu, am întreprins o „excursiune“ istorico-literară în județul Bacău, Neamț și Suceava, readucând în amintire momente semnificative din biografia ilustrului înaintaș. De reținut este faptul că acțiunea în sine, etichetată drept una dintre cele mai reușite din câte au fost organizate de băcăuani, împreună cu slujitori ai culturii și școlii, nemțeni și suceveni, nu a fost una expozitivă, formală și deci pasivă, ci una deliberat activă, creatoare, de clădire a unor nuclee care să amintească de centenarul unei mari personalități.

Punctul de plecare a fost Bacăul, mai precis Casa-Muzeu „Vasile Alecsandri“. Biografiile celor doi iluștri înaintași s-au intersectat în mai multe puncte, între care esențial s-a arătat izvorul comun al părinților, V. Alecsandri și M. Kogălniceanu avându-și rădăcinile în pământul basarabean. De asemenea, a fost prezentat, în contextul unei manifestări comemorative de la Muzeul de Istorie și Arheologie „Iulian Antonescu“ din Bacău, bustul lui Mihail Kogălniceanu, dăruit urbei de către V. A. Urechia pe la 1893. S-a hotărât plasarea acestei opere de artă în fața noii clădiri a Arhivelor Statului — filiala Bacău.

Municipiul Roman ne-a primit pentru a aduce un pios omagiu marelui cărturar Miron Costin, la 300 de ani de la moarte. S-a remarcat, în fața statuii din centrul orașului, clipa când M. Kogălniceanu a publicat — în 1845 — cronicile moldovenești, completate în a doua ediție cu cele muntenești.

* La *Tîrgu-Neamț*, popasul a fost mai lung. Localitatea și împrejurimile sînt intim legate de biografia kogălniceniană : gîndind la bunul mers al economiei românești, ca și la propria prosperitate, și-a instalat „în cîmpul moșiei Tîrgului-Neamț“, „în mărime de 4 fâlci“, curînd renumita fabrică de postav. În 1860, avea în antrepriză poșta din Tîrgu-Neamț, iar încă din 1851 ținea în arendă moșia Tîrgu-Neamțului, Oglinzilor și Răuceștilor. De asemenea, este cunoscut rolul binefăcător jucat în activitatea de conservare a ruinelor Cetății Neamțului, ca membru al comisiei de gospodărire a urbei de la poalele acesteia. (Luase atitudine împotriva celor care își construiau cîrciumi din pietrele desprinse din zidurile cetății). La Casa de Cultură a avut loc un simpozion comemorativ, timp în care pe zidul Școlii Nr. 5 din localitate a fost așezată o placă de marmură, adusă atunci de la Bacău, amintind că localul școlii s-a ridicat pe temelii caselor lui M. Kogălniceanu. Binefăcătoarea coincidență a făcut să asistăm la botezul — și la propunerea noastră — acestei unități de învățămînt cu numele ilustrului înaintaș și să rememorăm cu toții spusele lui și ale altor înflăcărați pașoptiști școala publică este „viitorul nației noastre“.

* Următorul punct din itinerar — *Mănăstirea Rîșca*, județul Suceava. Aici, în 1844, M. Kogălniceanu „fu închis șapte săptămîni“, „obligat unui regim de severă supraveghere“, Motivul conflictul cu stăpînirea,

din pricina „Propășirii“, între altele. Atunci a copiat și tradus fragmente din cronici, pentru uzul străinătății, a scris o lucrare „asupra caselor de economie“ și o serie de articole. În semn de omagiu la centenar, i-a fost închinat — împreună cu preoții și călugării mănăstirii, cu preotul paroh al bisericii din comună și cu oamenii satelor din jur — un frumos parastas. De la Bacău am adus, de asemenea, o placă de marmură care, prin slove aurite, amintește de trecerea lui M. Kogălniceanu prin acel loc. Atunci a fost inaugurată — cu concursul Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Suceava — Camera Memorială „M. Kogălniceanu“, în vechiul turn de la intrarea în mănăstire. Dar locul are și alte amintiri de preț: cronicarii începutului de secol consemnează trecerea lui M. Eminescu prin Mănăstirea Rîșca. Mai mult decât atât, aici „se află încă și azi camera unde poetul a locuit câteva luni și unde a compus multe din versurile lui frumoase“, între care și poezia „Singurătate“ (*Tribuna*, Arad, 1909). A fost vizitată construcția nouă de lângă mănăstire și s-a prezentat portretul lui M. Eminescu, o dată cu legământul celor de față pentru a se amenaia Foisorul (Odaia) Memorială) „Mihai Eminescu“. (În 1992, cu sprijinul credincioșilor din comună și sub supravegherea slujitorilor bisericii, punctul respectiv a fost deja configurat ca un colț muzeistic.)

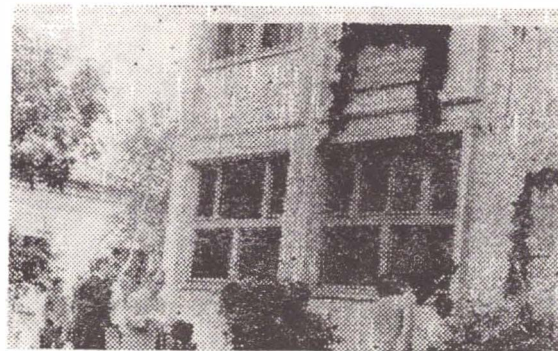
* În comuna Răucești (Răuceștii de Jos), se află la loc de cinste, în pronaosul bisericii satului, o pictură murală reprezentându-l pe M. Kogălniceanu. Popasuț nostru a însemnat asezarea pe zidul bisericii a unei plăci cu înscrisul LĂCAS DE CULT CTITORIT DE MARELE PATRIOT SI OM DE CULTURĂ MIHAIL KOGĂLNICEANU și realizarea unui izbutit moment evocator, cu ajutorul școlii, al primăriei și, desigur, al preotului paroh.

* La 24 februarie 1853, s-a întemeiat la marginea orasului Tîrgu-Neamț, în satul Blebea, „prima fabrică integrată de lînă din țară și cea mai modernă fabrică de postav din Moldova.“ Clipa de răgaz pe care ne-am propus-o s-a materializat în asezarea — cu sprijinul școlii din satul Blebea — pe zidul unei clădiri de pe malul Ozanei, a unei plăci amintind de „stabilimentul industrial“ al „lui conu Mihalache“. (Actualmente, orasul are o modernă unitate a industriei textile.)

* Itinerarul nostru a rămas deschis ar fi urmat parcurserea, în semn de rotund al fabei, a unui alt punct de pe raza județului Bacău, în 1885, fabrica de postav de la Tîrgu-Neamț se va muta la Buhuși, după ce cu șase ani mai înainte, M. Kogălniceanu fusese silit să o concesioneze.

S-a încheiat astfel o zi extrem de plăcută și densă, cu ecouri profunde și durabile mai cu seamă în inimile și conștiințele elevilor băcăuani — organizatorii „excursiunii“ — și ale colegilor din Roman, Tîrgu-Neamț, Rîșca, Răucești, Oglinzi, Blebea, Buhuși. Ne-au stat alături mereu oficialitățile locurilor (în special, primarul orașului Tîrgu-Neamț), membrii societăților „Lumina“ a Casei de Cultură „Ion Creangă“ din

Tg. Neamț și, respectiv, „Miron Coștin“ din Roman, cadrele didactice și corpul clerical din zonele itinerate, scriitori, descendenți ai familiei celui evocat. Mulțumirea supremă a tuturor este și acum aceea că au fost părtași la ZIDIRI, la ÎNTEMEIERI DE PUNCTE MĂRTURISITOARE despre cel care „a ținut după el o mare dungă de lumină“ — Mihail Kogălniceanu. Toți ne-am ales cu învățătura că la un centenar — clipă cosmică ! — se cuvine nu numai să evocăm personalitatea ilustrului înaintaș (fapt, de altminteri, absolut necesar), dar mai cu seamă să-l punem în evidență prin marcarea pașilor de lumină gravați pe solul românesc.

20 iunie 1991 — Școala Nr. 5 din orașul **Tîrgu-Neamț**, aflată pe locul caselor lui **Mihail Kogălniceanu**, primește numele **marelui patriot și om de cultură**.

Casa Culturii „**Ion Creangă**” **Tîrgu-Neamț**.
Aspect din timpul desfășurării Simpozionului
„**Centenar Mihail Kogălniceanu**”. comemorativ

Mănăstirea Râșca, județul **Suceava**. Se pun bazele unor așezăminte amintind de șederea lui **M. Kogălniceanu** între aceste ziduri și de trecerea legendară a lui **M. Eminescu** pe aici.